

Asia: VN/558/2022

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle julkisten työvoima- ja yrityspalveluiden uudelleen järjestämistä koskevaksi lainsäädännöksi

Lakiesityksen luvut 2-12

Huomionne hallituksen esityksen luvusta 2 *Nykytila ja sen arviointi:*

Luonnoksessa on kuvattu työvoimapalveluiden järjestämisen ja palveluiden nykytila muutoin kattavasti, mutta yksityisen työnvälityksen ja muun palvelutuotannon osuus on jäänyt täysin huomiotta. Tämä antaa harhaanjohtavan kuvan työvoimapalveluiden tuottamisesta. Käsityksemme on, että julkisista työvoimapalveluista noin puolet tuotetaan ostopalveluina. Yksityinen ja julkinen työnvälitys meneillään olevat kuntakokeilut tekevät varsin laajaa yhteistyötä. Nykytilan kuvaukseen olisikin perusteltua lisätä tietoja erilaisten työvoimapalveluiden hankinnoista ja tuottamistavoista.

Aiemmillä alueellisilla työllisyyskokeiluilla ei ole voitu osoittaa olleen positiivisia työllisyysvaikutuksia. Nyt meneillään olevista kokeiluista ei ole saatavilla tuloksia tämän uudistuksen tueksi, vaikka tämä oli keskeinen peruste niiden luomiselle.

Huomionne hallituksen esityksen luvusta 3 *Tavoitteet:*

-

Huomionne hallituksen esityksen luvusta 4.1 *Keskeiset ehdotukset:*

Julkisten palveluiden järjestämisvastuu

Esityksen mukaan kunta voisi järjestää työvoimapalvelut itse, jos kunnan työvoiman määrä on vähintään 20 000 henkilöä. Mikäli työvoiman määrä on pienempi, kunnan on muodostettava yhteistoiminta-alue muiden kuntien kanssa vähimmäismäärän ylittämiseksi ja työvoimapalveluiden järjestämiseksi. Tällä katsotaan voitavan varmistaa riittävän vahvat henkilöstöresurssit sekä taloudelliset resurssit tehtävän hoitamiseksi.

EK pitää ehdotettua vähimmäiskokoa liian pienenä eikä myöskään tue voimaannpanolaissa esitettyä poikkeusmahdollisuutta työvoiman 17 000 vähimmäismäärän täytyessä.

Suomessa on tällä hetkellä 15 TE-toimistoa. Mikäli työllisyysalueita muodostetaan enemmän, ovat niiden asiakasmäärät vastaavasti pienemmät. Silloin vähenevät myös työvoimaviranomaisten mahdollisuudet järjestää palveluita hakijoille yksilöllisesti ja tasalaatuisesti. Vastaavasti työnantajan näkökulmasta yhden alueen rekrytointipotentiaali on liian pieni. Erilaisten palveluiden yksikköhinnat nousevat, kun niitä tarjotaan pienemmille ryhmille. Tämä kaventaa niiden käyttömahdollisuuksia ja heikentää laatua. Hankintojen hajautuessa uusille ja entistä useammille toimijoille on vaarana, että niiden taso laskee.

Kunnille muodostuu uudistuksessa suuremmat taloudelliset kannusteet saada alueensa työttömät työllistymään omalle alueelleen kuin muualle Suomeen. Tällainen on omiaan vähentämään työllisyysalueiden panostuksia toimenpiteisiin, joiden tavoitteena on työllistyminen toisaalle Suomeen.

Sopiva määrä työllisyysalueita koko maassa voisi olla noin 15 - 20. Suomessa on pohdittu myös sitä, pitäisikö koko maan olla yksi "työllisyysalue".

Valtioneuvostolla on perusteltua olla päätösvalta tilanteissa, joissa kunnat eivät pysty sopimaan työvoimapalveluiden järjestämisestä ja riittävän suuresta yhteisestä työllisyysalueesta.

4.1.3. Rahoitus

Kunnilla ei ole ollut riittäviä taloudellisia kannusteita edistää ansiopäivärahaa saavien työllistymistä. Työllisyyspalveluiden siirto niille edellyttää työttömyysturvan ja työvoimapalveluiden rahoituksen uudistamista. Ilman sitä merkittävänä riskinä olisi, että siirto tulisi vaikuttamaan työllisyyttä heikentävällä tavalla. Kuntien taloudellinen hyöty työnhakijan nopeasta (uudelleen)työllistymisestä on useissa tapauksissa nykyisessä järjestelmässä vähäinen.

Kunnille siirtyvien TE-palveluiden rahoitus esitetään kohdennettavaksi kahdella eri kriteerillä. 30% tulisi työttömien määrän ja 70% 18-64 -vuotiaiden määrän perusteella. Työttömien määrään kuuluisivat myös työvoimapolitiisiin toimenpiteisiin osallistuvat.

EK pitää oikeana sitä, että taloudelliset kannusteet ohjaavat kuntia alentamaan työttömyyttä. Nykyisessä valtionosuusjärjestelmässä tämä ei kaikilta osin toteudu.

4.1.4 Kunnan vastuu työttömyysetuuksien rahoituksesta.

Kuntien vastuita työttömyysetuuksien rahoittamisesta esitetään laajennettaviksi huomattavasti. Rahoitusvastuun osuus määräytyisi työnhakijan työttömyysetuuspäivien perusteella ja nollattaisiin aina työssäoloehdon täyttyessä uudelleen.

EK pitää mallia tervetulleena ja kannatettavana. Uudistuksen tultua voimaan kuntien mahdollisuudet vaikuttaa työllisyyteen paranevat merkittävästi ja niillä on oltava mahdollisuus hyötyä onnistuneesta työllisyyspolitiikastaan.

Kunnan vastuu TE-palveluiden rahoituksesta sekä työttömyysetuuksien rahoituksesta ovat uutta lainsäädäntöä. Niiden vaikutuksia on seurattava ja arvioitava, ovatko ne johtaneet tavoiteltuun lopputulokseen.

4.1.5. Työvoimapalveluiden ohjaus ja valvonta

Julkisten työvoimapalveluiden yleinen ohjaus ja valvonta jäävät uudistuksessa valtion vastuulle. Valtioneuvosto vahvistaa hallituskausittain työllisyyden edistämisen valtakunnalliset tavoitteet. Niitä voidaan tarkistaa, jos työmarkkinatilanteessa tapahtuu olennaisia muutoksia.

EK pitää välttämättömänä, että valtiolla säilyy vastuu työllisyydestä ja kansallisella tasolla. Valtakunnallisten tavoitteiden asettaminen lienee tarpeen, mutta työmarkkinatilanteen viime vuosien vaihtelun perusteella niiden tarkistaminen voi olla hyvinkin tarpeellista hallituskauden aikana.

Pidämme hyvänä esitystä luoda valtakunnallinen neuvottelukunta tukemaan työllisyyden edistämistä. Nykytilanteesta poiketen esityksessä ei ole mainintaa työllisyysalueiden yhteydenpidosta sidosryhmiin alueellaan. Esitämmekin vielä pohdittavaksi, pitäisikö työllisyysalueen neuvottelukunnasta olla esityksessä maininta ja esimerkinomainen luettelo sen mahdollisista jäsenistä.

4.1.6. Julkisia työvoimapalveluita koskeva sääntely

Työnhakijan palveluprosessiin ei esitetä muutoksia. Myös työnhakijan palvelut säilyvät ennallaan. Esityksen mukaan työnhakijan palveluprosessiin liittyvät tehtävät ja työnhakuvelvollisuuden asettaminen olisivat työvoimaviranomaisen tehtäviä.

Tätä toimenpiteiden rajaamista olisi syytä arvioida uudelleen. Vaikka työnhakuveloitteen määrääminen katsottaisiinkin viranomaistoimeksi ei ole perusteita säätää samoin alkuhaastatteluista tai työnhakukeskusteluista. Muutoinkin työllisyyden kuntakokeiluiden sekä työvoimapalveluiden siirron valmistelussa on ollut leimaavaa yksityisten palveluiden käyttömahdollisuuksien sivuuttaminen. Kappaleesta puuttuu kokonaan kunnan mahdollisuus hankkia työnvälitys- ja muita palveluita ostamalla ne ulkopuoliselta tuottajalta.

Työkokeilun enimmäiskeston lyhentämisellä pyritään ehkäisemään työntekijöiden korvaamista työkokeilijoilla. Se saattaa toimia osittain. Tällöin kuitenkin sivuutetaan se, että TE-toimisto on myöntänyt kokeilupaikkoja samoihin tehtäviin yhden toisensa perään. Enimmäiskeston lyhentämisellä ei juuri ole merkitystä, mikäli kokeilijoiden osoittaminen jatkuu ennallaan ilman riittävää harkintaa.

Työvoimaviranomaisten mahdollisuudet järjestää työvoimakoulutusta vastaavat nykyisiä mahdollisuuksia. Kun kunnat ja kuntayhtymät ovat merkittäviä oppilaitosten ylläpitäjiä, on korostetun tärkeitä, että koulutushankinnat tehdään kilpailuneutraalisti ja läpinäkyvästi.

Työnantajalle maksettavia tukia koskevat säännökset vastaavat palkkatukiuudistuksen esityksiä. Palkkatukea ei voisi kuitenkaan myöntää kunnalle tai kuntayhtymälle tai niiden määräysvallassa olevalle yhteisölle. Muutos kompensoitaisiin kunnille rahallisesti valtionosuusjärjestelmän kautta.

Uudistus on sikäli kannatettava, että näin poistuu erillisrahoitus toisiaan seuraavilta tuetun työn ja ansiopäivärahan jaksoilta, joilla ei ole ollut tarkoitukseen poluttaa ihmisiä avoimille työmarkkinoille.

4.1.9. Työttömyysturvatehtävät

Työttömyysturvatehtävät jaettaisiin samoin, kuten työllisyyskokeilualueilla nyt. Harkintaa vaativat työvoimapolitiittiset lausunnot antaisi valtion viranomaisen. Tehtävä siirtyisi Uudenmaan TE-toimistolta KEHA-keskukselle.

EK pitää välttämättömänä, että harkintaa vaativat työpö-lausunnot antaa jatkossakin valtion viranomaisen. Se on ainoa tapa turvata hakijoiden tasapuolinen kohtelu koko maassa.

4.1.10 Asiakastietojen käsittely ja valtakunnalliset tietojärjestelmäpalvelut sekä palvelualusta

Esityksen mukaan asiakastietojen käyttötarkoitukset, käsiteltävät tiedot sekä tiedonsaantioikeudet vastaisivat pääosin nykyistä sääntelyä.

Myönteistä on valtakunnallinen tietovaranto, johon kootaan eri työvoimapalveluissa kertyvät tiedot ilmeisesti nykyistä laajemmin. Tiedonkulkua työvoimaviranomaisten, muiden viranomaisten sekä palveluntarjoajien välillä olisi perusteltua edelleen helpottaa ostopalveluiden käytön helpottamiseksi sekä asiakkaiden paremman palvelun ja työllistymisedellytysten parantamiseksi.

Esitystä tulisi muuttaa siten, että mahdollistetaan yksityiselle työnvälitykselle työnhakijatietojen hyödyntäminen rajatusti. On sekä työnantajan että työnhakijan etu, että yksityisen ja julkisen työnvälityksen tiedot voidaan yhdistää nykyistä tehokkaammin. Tämä olisi mahdollista avaamalla yksityisille työnvälittäjille rajattu pääsy työnhakijarekisteriin.

Huomionne hallituksen esityksen luvusta 4.2 *Pääasialliset vaikutukset:*

-

Huomionne hallituksen esityksen luvusta 5 *Muut toteuttamisvaihtoehdot:*

-

Huomionne hallituksen esityksen luvusta 8 *Lakia alemman asteinen sääntely:*

-

Huomionne hallituksen esityksen luvusta 10 *Toimeenpano ja seuranta:*

-

Huomionne hallituksen esityksen luvusta 12 *Suhde perustuslakiin ja säätämisyjärjestys:*

-

Laki työvoimapalvelujen järjestämisestä

Luku 1 sisältää lain yleiset säännökset.

Näkemyksenne:

-

Luvussa 2 säädettäisiin järjestämisvastuusta.

Erityisesti toivotaan näkemyksiä seuraavista:

- edut ja hyödyt järjestämisvastuun siirtämisessä kunnille
- mahdolliset riskit järjestämisvastuun siirtämisessä kunnille
- työvoiman määrää ja työllisyysaluetta koskeva sääntely (huom: poikkeus työvoimapohjan kriteeriin voimaanpanolaissa)
- palvelujen tarjoamista koskeva sääntelyesitys

-

Luvussa 3 säädettäisiin ohjauksesta ja valvonnasta.

Erityisesti toivotaan näkemyksiä seuraavista:

- **valtakunnalliset tavoitteet**
- **työllisyyden edistämisen valtakunnallinen neuvottelukunta ja sen tehtävät**
- **alueelliset työllisyyden edistämisen yhteistyö- ja seurantakeskustelut**

-

Luvussa 4 säädettäisiin työnhakijan palveluprosessista.

Säännökset vastaavat 2. toukokuuta voimaan tulleen uuden asiakaspalvelumallin (niin sanottu pohjoismainen työvoimapalvelumalli) säännöksiä.

Näkemyksenne:

-

Luvussa 5 säädettäisiin työnvälityksestä ja työnhakuvelvollisuudesta.

Näkemyksenne:

-

Luvussa 6 säädetään tieto- ja neuvontapalveluista, asiantuntija-arvioinneista, ammatinvalinnan- ja uraohjauksesta sekä valmennuksesta ja kokeilusta.

Näkemyksenne:

-

Luvussa 7 säädettäisiin työvoimakoulutuksesta.

Näkemyksenne:

-

Luvussa 8 säädettäisiin muutosturvakoulutuksesta.

Näkemyksenne:

-

Luvussa 9 säädettäisiin työttömyysetuudella tuetusta työnhakijan omaehtoisesta opiskelusta.

Näkemyksenne:

-

Luvussa 10 säädettäisiin työnantajalle myönnettävistä tuista (palkkatuki, 55-vuotta täyttäneiden työllistämistuki, työolosuhteiden järjestelytuki).

Näkemyksenne:

-

Luvussa 11 säädettäisiin henkilöasiakkaalle myönnettävistä tuista ja korvauksista (starttiraha, työhön tai palveluun hakeutumisesta aiheutuvien kustannusten korvaus, palveluun osallistumisesta aiheutuvien kustannusten korvaus).

Näkemyksenne:

-

Luvussa 12 säädettäisiin työllistämisvelvoitteesta.

Näkemyksenne:

-

Luvussa 13 säädettäisiin asiakastietojen käsittelystä ja valtakunnallisesta tietojärjestelmäpalvelusta.

Näkemyksenne:

-

Luvussa 14 säädettäisiin palvelualustasta.

Näkemyksenne:

-

Luvussa 15 säädettäisiin tukien ja korvausten maksamisesta ja takaisinperinnästä.

Näkemyksenne:

-

Luku 16 käsittää erinäisiä säännöksiä.

Näkemyksenne:

-

Luvussa 17 säädettäisiin muutoksenhausta.

Näkemyksenne:

-

Muut esitykseen sisältyvät lakiehdotukset

Laki elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksesta annetun lain muuttamisesta ja laki elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksista sekä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten kehittämisen ja hallintokeskuksesta

Erityisesti toivotaan näkemyksiä, ovatko ehdotetut muutokset ELY-keskusten sekä KEHA-keskuksen tehtäviin riittävän selkeät ja eri toimijoiden yhteistyötä edistävät?

-

Laki työllisyyden edistämisen kuntakokeilusta annetun lain 23 §:n muuttamisesta

-

Laki kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain muuttamisesta

Erityisesti toivotaan näkemyksiä seuraavista:

- kuntien vastuulle siirtyvien tehtävien rahoitus, ovatko ehdotetut uudet valtionosuuden määräytymistekijät toimivia rahoituksen kohdentamisessa?
- kolmen vuoden siirtymäaika laskennalliseen rahoitukseen (voimaantulosäännös)
- kunnan työttömyysetuuksien rahoitusvastuun laajentamisen korvaus

-

Laki työttömyysturvalain muuttamisesta (pois lukien 14 luku)

Erityisesti toivotaan näkemyksiä työttömyysturvaprosessiin ja sitä koskevaan toimivaltaan liittyen.

-

Laki työttömyysturvalain muuttamisesta 14 luku;

Laki työttömyysetuuksien rahoituksesta annetun lain muuttamisesta;

Laki työttömyyskassalain muuttamisesta

Erityisesti toivotaan näkemyksiä seuraavista:

- kunnan työttömyysetuusmenoon kohdistuvan rahoitusvastuun porrastusmalli
- eräiden kotoutumisesta annetussa laissa tarkoitettujen henkilöiden kohdalla sovellettavaksi ehdotettu poikkeus kunnan rahoitusvastuuseen työmarkkinatuesta
- ehdotus kunnan rahoitusosuuden perintää koskevan tehtävän hoitamisesta Kelassa myös peruspäivärahan ja ansiopäivärahan perusosan osalta

• edellä ehdotettujen muutosten vaikutus Kelan, työttömyyskassojen ja Työllisyysrahaston työmäärään mukaan lukien tietojärjestelmämuutokset ja näistä aiheutuvat kustannukset

-

Laki ulkomaalaislain muuttamisesta

-

Laki luonnontuotteita keräävien ulkomaalaisten oikeudellisesta asemasta annetun lain 8 §:n muuttamisesta

-

Laki valtionavustuksesta yritystoiminnan kehittämiseksi vuosina 2021 – 2028 annetun lain muuttamisesta

-

**Laki palkkaturvalain muuttamisesta;
Laki merimiesten palkkaturvalain muuttamisesta**

-

Laki Työkanava Oy –nimisestä osakeyhtiöstä annetun lain 4 §:n muuttamisesta

-

Laki ammatillisesta koulutuksesta annetun lain muuttamisesta

-

Laki kuntouttavasta työtoiminnasta annetun lain muuttamisesta

-

Laki vuorotteluvapaalain muuttamisesta

-

Laki sosiaaliturvajärjestelmien yhteensovittamista koskevan Euroopan unionin lainsäädännön soveltamisesta annetun lain 6 ja 11 §:n muuttamisesta

-

**Laki tulotietojärjestelmästä annetun lain muuttamisesta;
Laki tulotietojärjestelmästä annetun lain 13 §:n väliaikaisesta muuttamisesta annetun lain muuttamisesta**

-

**Laki työsopimuslain muuttamisesta;
Laki merityösopimuslain muuttamisesta**

-

**Laki kunnan ja hyvinvointialueen viranhaltijasta annetun lain 3 a ja 37 a §:n muuttamisesta;
Laki valtion virkamieslain 5 a ja 9 c §:n muuttamisesta**

-

Laki yhteistoimintalain muuttamisesta;

Laki työnantajan ja henkilöstön välisestä yhteistoiminnasta kunnassa ja hyvinvointialueella annetun lain 8 ja 9 §:n muuttamisesta;

Laki yhteistoiminnasta valtion virastoissa ja laitoksissa annetun lain 24 ja 25 §:n muuttamisesta

-

Laki toimeentulotuesta annetun lain muuttamisesta;

Laki eläkkeensaajan asumistuesta annetun lain 14 §:n muuttamisesta;

Laki kansaneläkelain 35 §:n muuttamisesta;

Laki sairausvakuutuslain 8 luvun 9 §:n muuttamisesta;

Laki sotilasavustuslain 11 §:n muuttamisesta;

Laki opintotukilain 6 §:n muuttamisesta

-

Laki sosiaaliturva-asioiden muutoksenhakulautakunnasta annetun lain 14 §:n muuttamisesta

-

Laki tuloverolain muuttamisesta;

Laki maatilatalouden tuloverolain 10 f §:n muuttamisesta;

Laki elinkeinotulon verottamisesta annetun lain 56 §:n muuttamisesta

-

Laki lasten kanssa työskentelevien rikostaustan selvittämisestä annetun lain 2 ja 3 §:n muuttamisesta

-

Laki rikoslain 47 luvun 6 §:n muuttamisesta;

Laki rikosrekisterilain 4 a §:n muuttamisesta;

Laki rikosrekisterilain 4 a §:n väliaikaisesta muuttamisesta annetun lain muuttamisesta

-

Laki työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain ja eräiden siihen liittyvien lakien voimaansaattamisesta

Erityisesti toivotaan näkemyksiä seuraavista:

- yhteistoimintasopimusten solmimiselle esitetty aikataulu
- henkilöstösiirrot ja henkilöstön asemaan liittyvät menettelytavat
- sitovien sopimusten ja vastuiden siirtyminen

-

Laki työllistymistä edistävästä monialaisen tuen yhteistoiminnasta

Erityisesti toivotaan näkemyksiä asiakaskriteerin muutoksesta ja nuorten työllistymistä edistävän monialaisen tuen yhteispalvelua koskevasta sääntelystä.

-

Muut huomionne esityksestä

Kommentoitavaa:

-

Räsänen Mikko
Elinkeinoelämän keskusliitto EK